

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Національний авіаційний університет

МІСТОБУДІВНІ АСПЕКТИ РОЗВИТКУ АЕРОПОРТІВ

Методичні рекомендації
до самостійної роботи для здобувачів вищої освіти
ОС «Магістр» спеціальності 192
«Будівництво та цивільна інженерія»

Київ 2024

УДК 656.71(072)
М656

Укладач *Г. М. Агєєва*, канд. техн. наук, старш. наук. співроб.

Рецензент *О. І. Лапенко* — д-р техн. наук, проф., професор.
кафедри комп'ютерних технологій будівництва
та реконструкції аеропортів
(Національний авіаційний університет)

*Затверджено Науково-методично-редакційною радою
Національного авіаційного університету (протокол №*

**Містобудівні аспекти розвитку аеропортів: методичні
рекомендації до самостійної роботи / уклад. Г. М. Агєєва. — К. :
НАУ, 2024. — с.**

Містять загальні положення, перелік тем, плани практичних занять, поради до організації самостійної роботи, запитання та завдання для самостійного вивчення, орієнтовну тематику рефератів та вимоги до їх оформлення, список джерел.

Для здобувачів вищої освіти другого (магістерського) рівня спеціальності 192 «Будівництво та цивільна інженерія» освітньо-професійної програми «Автомобільні дороги і аеродроми»

ЗАГАЛЬНІ МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ

Відновлення країни – це не тільки відтворення зруйнованого під час бойових дій, але й можливість застосувати новітні підходи урбаністики для реалізації концепції сталого розвитку окремих населених пунктів та країни в цілому.

Сучасні тенденції розвитку аеропортів та зон їх впливу базуються на поширенні бізнес моделей, які перетворюють аеропорти у своєрідні урбанізовані утворення.

Концепції сталого розвитку останніх повинні визначати шляхи містобудівного освоєння територій та принципи утворення безпечних поселень, у яких:

- усуненні соціальні бар'єри;
- забезпечений загальний доступ до дорожньо-транспортної інфраструктури; безпечних, доступних і відкритих для всіх зелених зон та громадських місць, особливо для жінок і дітей, літніх людей та інвалідів.

Збільшення ролі сучасних аеропортів як містоформувальних підприємств супроводжується виникненням проблем розвитку територій у зонах їх впливу.

Розв'язання останніх за допомогою сучасних бізнес моделей спрямовано:

- на збільшення економічного потенціалу аеропорту та комерціалізацію наближених територій;
- на сталий розвиток територій та населених пунктів, розташованих у зонах впливу аеропортів.

Усе це потребує врахування й під час експлуатації аеропортів. Тому навчальний процес підготовки магістрів за освітньо-професійною програмою «Автомобільні дороги і аеродроми» повинен враховувати відповідні сучасні тенденції урбанізації територій аеропортів та зон їх впливу.

Навчальна дисципліна «**Містобудівні аспекти розвитку аеропортів**» є однією з вибіркових компонент, які формують цикл дисциплін вільного вибору здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти у галузі знань 19 «Архітектура та будівництво» [22, 23].

Метою викладання дисципліни є поглиблення теоретичних знань та формування практичних навичок систематизації інформації та розроблення основних принципів та перспектив:

- розвитку аеропортів, приаеродромних територій, населених пунктів у зоні впливу аеропортів;
- перетворення аеропортів на містоформувальні системи та туристичні ресурси.

Завданнями вивчення навчальної дисципліни є:

– *оволодіння знаннями:*

а) передумов виникнення урбанізації, основних її аспектів (демографічного, економічного, просторового і суспільного), фаз, напрямків та проблем;

б) урбаністичного планування, проєктування та управління розвитком територій;

в) формування мереж і систем розселення навколо аеропортів;

г) державного регулювання; нормативно-правового забезпечення процесів урбанізації;

д) стратегій та бізнес моделей розвитку аеропортів та територій, розташованих у зонах їх впливу;

е) формування іміджевої політики територій в контексті сталого розвитку;

ж) декарбонізації діяльності аеропортів та урбанізованих територій;

– *застосування на практиці здобутих знань під час:*

а) проєктування, будівництва та експлуатації аеродромів, аеропортів, об'єктів у зонах їх впливу.

б) розв'язання складних міждисциплінарних проблем міського і регіонального розвитку територій, зокрема у зоні впливу аеропортів;

в) запровадження заходів з енергозбереження та розвитку політики енергозбереження в аеропортах.

Дана дисципліна:

– базується на знаннях таких дисциплін: «Методологія прикладних досліджень у сфері будівництва та цивільної інженерії», «Методи моделювання та аналізу систем і процесів у будівництві»;

– є базою для вивчення дисциплін «Сучасні технології в будівництві доріг і аеродромів», «Дорожні та аеродромні покриття»;

– є базою для виконання кваліфікаційної роботи.

Навчальний матеріал дисципліни структурований за модульним принципом і складається з двох навчальних модулів, а саме:

- навчального модуля 1 **«Урбанізація та просторова організація території аеропортів»;**
- навчального модуля 2 **«Сучасні тенденції розвитку аеропортів та територій у зонах їх впливу».**

Кожен із навчальних модулів є логічно завершеною, відносно самостійною, цілісною частиною навчальної дисципліни, засвоєння якої передбачає проведення модульної контрольної роботи та аналіз результатів її виконання.

Зміст практичних завдань орієнтований на вивчення світового та вітчизняного досвіду експлуатації та розвитку аеропортів, віддзеркалює сучасні тенденції урбанізації приаеродромних територій.

Відповідно до робочого навчального плану РМ – 5 – 192 – 2/23 обсяг навчальних занять розподіляється так [23]:

- лекції – 18 год;
- практичні заняття – 18 год;
- самостійна робота – 84 год (Додаток).

Самостійна робота передбачає:

- вивчення нормативно-правової бази України у сфері містобудування; світової практики управління та розвитком територій, матеріалів лекцій;
- підготовку до практичних занять, модульних контрольних робіт та виконання відповідних завдань;
- розв’язання ситуаційних вправ;
- підготовку та захист рефератів тощо.

Кількісним показником досягнень здобувача вищої освіти є рейтингова оцінка в балах [23].

СПИСОК ДЖЕРЕЛ

Основний

1. Про затвердження Державної цільової програми розвитку аеропортів на період до 2023 року : Постанова Кабінету Міністрів України від 24 лютого 2016 р. № 126. Офіційний вісник України. 2016. № 18. С. 404. Стаття 740. Код акта 80974/2016.
2. Про схвалення Національної транспортної стратегії України на період до 2030 року : Розпорядження Кабінету міністрів України від 30 травня 2018 р. № 430-р. Офіційний вісник України. 2018. № 52. С. 533. Стаття 1848. Код акта 90720/2018.
3. ДБН Б.2.2-12:2019. Планування та забудова територій. [На заміну ДБН Б.2.2-12:2018; чинні від 2019-10-01]. Вид. офіц. Київ: Мінрегіон України, 2019. 177 с.
4. ДСТУ 3008:2015. Інформація і документація. Звіти у сфері науки і техніки. Структура та правила оформлення. [На заміну ДСТУ 3008-95; чинний від 2017-07-01]. Вид. офіц. Київ: ДП «УкрНДНЦ», 2016. 31 с.
5. ДСТУ 8302:2015. Інформація та документація. Бібліографічне посилання. Загальні положення та правила складання. [Чинний від 2016-07-01]. Вид. офіц. Київ: ДП «УкрНДНЦ», 2016. 20 с.
6. International Civil Aviation Organization (ICAO), 2013. Airport Economics Manual. DOC/9562. Montreal, Quebec, Canada. 152 p.
7. Ключниченко Є. Є. Управління розвитком міст : навч. посібник. Київ: КНУБА, 2015. 160 с.
8. Посацький Б. С. Основи урбаністики. Територіальне і просторове планування: навч. посібник. Львів: Вид-во НУ «Львівська політехніка», 2010. 344 с.
9. Ashford Norman J., Mumayiz Saleh, Wright Paul H. Airport Engineering Planning, Design and Development of 21st Century Airports. 4th Edition, 2011. 769 p.
10. Kasarda John D. Aerotropolis. Wiley-Blackwell Encyclopedia of Urban and Regional Studies. John Wiley & Sons Press, 2017.

Додатковий

11. Агеєва Г. М. Аеропорти: містобудівні аспекти розвитку. *Проблеми розвитку міського середовища*. 2016. Вип. 1 (15). С. 16–23.

12. Агеєва Г. М. Декарбонізація діяльності аеропортів. *Проблеми розвитку міського середовища*. 2019. №1 (22). С. 16–32.

13. Агеєва Г. М. Розв'язання містобудівних проблем аеропортобудування: освітній акцент. *Європейські шляхи розвитку сучасних досліджень у галузі технічних наук*: колективна монографія. Рига: Baltija Publishing, 2021. С. 1–25.

14. Агеєва Г. М. Створення в Національному авіаційному університеті науково-навчальної бази підготовки фахівців у галузі містобудування. *Містобудування та територіальне планування*. 2019. Вип. № 71. С. 24–38.

15. Агеєва Г. М. Туристичний потенціал аеропортів та територій, наближених до них. *Роль та значення індустрії туризму й гостинності у розвитку територій, громад, держави*: монографія. Львів: ЛТЕУ, 2022. С. 249–263.

16. Агеєва Г. М. Урбанізація територій, наближених до аеропортів – пріоритет підготовки фахівців з містобудування в Національному авіаційному університеті України. *Архітектура, будівництво, дизайн в освітньому просторі*: колективна монографія. За заг. ред. В. В. Карпова. Рига: Baltija Publishing, 2021. С. 8–39.

17. Балуєва О. В., Рибаченко Т. Ю. Формування іміджу територій в контексті сталого розвитку. *Економіка і організація управління*. 2014. № 3 (19) – 4 (20). С. 19–24.

18. Стрелкова Г. Г., Агеєва Г. М. Енергетична ефективність аеропортів у рамках концепції «місто – аеропорт». *Енергоефективність в будівництві та архітектурі*. 2014. Вип. 6. С. 288–294.

19. Agieieva, G. (2023). Visitors' Terraces as Components of the Urban Environment of Airports. In: Onyshchenko, V., Mammadova, G., Sivitska, S., Gasimov, A. (eds) *Proceedings of the 4th International Conference on Building Innovations*. ICBI 2022. Lecture Notes in Civil Engineering, vol 299. Springer, Cham. https://doi.org/10.1007/978-3-031-17385-1_31

20. Strelkova G. G., Agieieva, G. M. Analysis of implementing the ISO 50001:2011 standard in aviation segment of transport economy sector. *Bulletin of Lviv Polytechnic National*, 2014, N 799, pp. 122–128.

21. Tymoshenko M., Marintseva K. Urban planning aspects of airport reconstruction: techniques of the airport cluster concepts efficiency evaluation. *Proceedings of the National Aviation University*. 2017. N 3(72): 57–64.

Інтернет-ресурси

22. Освітньо-професійна програма «Автомобільні дороги і аеродроми» другого (магістерського) рівня вищої освіти // *Національний авіаційний університет* : веб-сайт. URL : <http://surl.li/jjucq>

23. Агєєва Г. М. Навчально-методичний комплекс дисципліни «Містобудівні аспекти розвитку аеропортів» (192) // *Резозиторій Національного авіаційного університету* : веб-сайт. URL : <https://er.nau.edu.ua/handle/NAU/59726>

Додаток

Таблиця

Розподіл годин самостійної роботи за темами дисципліни

№ з/п	Назва теми (тематичного розділу)	Обсяг СРС, год.
Модуль 1 «Урбанізація та просторова організація території аеропортів»		
1.1	Проблеми розвитку територій у зоні впливу аеропортів	8
1.2	Державне регулювання та нормативно-правове забезпечення процесів урбанізації та розвитку аеропортів	7
1.3	Особливості просторової організації аеропортів з урахуванням процесів урбанізації	7
1.4	Нові типи будівель та споруд. Зміна технологічних зв'язків	7
1.5	Реорганізація привокзальних площ	8
1.6	<i>Модульна контрольна робота 1</i>	3
	Усього за модулем 1	40
Модуль 2 «Сучасні тенденції розвитку аеропортів та територій у зонах їх впливу»		
2.1	Сучасні стратегії та бізнес моделі розвитку аеропортів	10
2.2	Перетворення аеропортів на місто формувальні системи та туристичні ресурси	10
2.3	Реконструкція аеропортів як соціальний запит	10
2.4	Вплив на навколишнє середовище. Декарбонізація діяльності аеропортів як складових урбанізованих територій	11
2.5	<i>Модульна контрольна робота 2</i>	3
	Усього за модулем 2	44
	Усього за навчальною дисципліною	84

Навчальне видання

МІСТОБУДІВНІ АСПЕКТИ РОЗВИТКУ АЕРОПОРТІВ

Методичні рекомендації
до самостійної роботи для здобувачів вищої освіти
ОС «Магістр» спеціальності 192
«Будівництво та цивільна інженерія»

Укладач

АГЄЄВА Галина Миколаївна